

Vitenskapelig navn: ***Nuphar x spenneriana*** Gaudin (*N. lutea* x *pumila*)

Norsk navn: hybrid mellom gul nøkkerose og soleinøkkerose

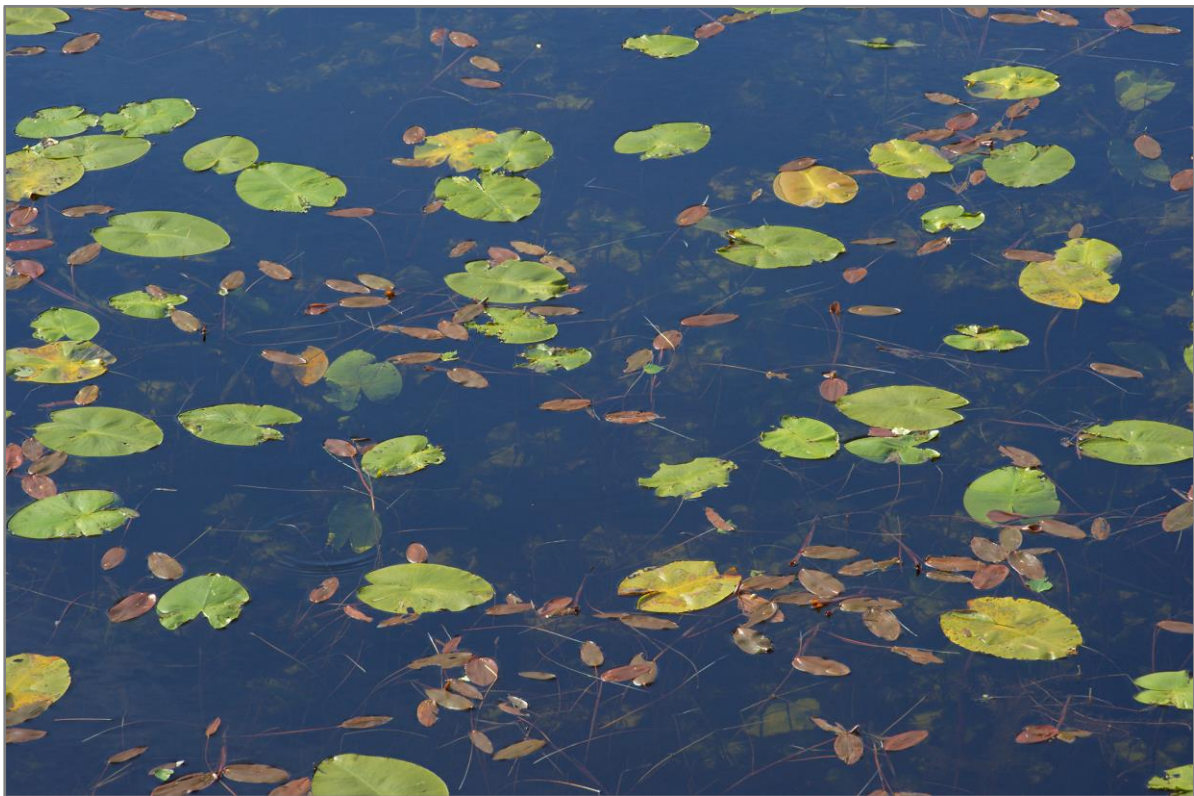
Familie: Nymphaeaceae – Nøkkerosefamilien

Artsbeskrivelse

Nuphar x spenneriana er en hybrid mellom gul nøkkerose *Nuphar lutea* og soleinøkkerose *N. pumila*. Hybriden er en flytebladplante (nymphaeide) som av utseende og voksemåte er intermediær mellom de to foreldreartene (Jonsell 2001, Pedgett 2007).

Nuphar x spenneriana har en 1,8-3 cm tjukk jordstengel (rhizom) og utvikler både flyteblad og undervannsblad. Flytebladene er lik gul nøkkerose, både i form og farge; grønne, fra bredt elliptiske til eggformete og middels store, 10-22 cm lange. De har 17-19 sidenerver, glatt overside og sparsomt eller manglende hår på undersiden. Bladstilken er noe flattrøkt eller svakt trekantet, og har i likhet med soleinøkkerose ofte en tydelig rødaktig farge (figur 2).

Undervannsbladene sitter i rosett ved bunnen og er tynnere enn flytebladene, halvt gjennomsiktige og bølget i randen eller over hele bladplaten (figur 3). Stilken er oftest kort, men kan strekke seg om plantene vokser i elver o.l.

Figur 1. Bestand av *Nuphar x spenneriana* med innslag av gul nøkkerose *N. lutea* og tjønnaks *Potamogeton natans*. Movann, Oslo. Foto: ©Birna Rørslett.

Figur 2. Flytebladene er gjennomgående mindre enn hos gul nøkkerose, og bladstilken er ofte påfallende rødaktig. Dausjøen, Oslo. Foto: ©Birna Rørslett.

Figur 3. *Nuphar x spenneriana* har tynne, bølgete undervannsblad i rosetter fra den krypende jordstengelen. Bladstilkene på undervannsbladene er grønne, som her, men flytebladene får oftest rødaktig stilk. Mylla, Lunner. Foto: ©Birna Rørslett.

Referanse: Birna Rørslett og Marit Mjelde 2021. Faktaark: *Nuphar x spenneriana*. versjon 1. Fotoflora vannplanter. Norsk institutt for vannforskning.

Blomstene er 2-3 cm i diameter og har 5 begerblad som er gule eller delvis grønnaktig (figur 4). Begerbladene er smalere enn hos små eksemplarer av gul nøkkerose. Frukten er 1,7-3 cm lang og 1-2 cm bred og noe krummet (figur 5). Arrskiva er 6-7 mm vid med (11)12-14(15) arrstråler som går helt ut, eller nesten ut til kanten. Arrskiva blir derfor noe mer bølget enn hos gul nøkkerose, men ikke så tydelig stjerneformet som hos soleinøkkerose (figur 6). Denne fruktkarakteren er den viktigste skillekarakteren mot foreldreartene (Pedgett 2007). Hybriden har dårlig utviklet pollen, men den kan sette frukt og kan derfor krysse tilbake. Mange frukter modnes likevel ikke.

Figur 4. Blomstene av *Nuphar x spenneriana* er mindre enn hos gul nøkkerose og arrskiven har langt færre arrstråler, typisk 12-14. Arrstrålene går omlag helt ut i kanten av arrskiven og gjør at den kan virke bølgete. Utseendet er ellers nokså variabelt. Planter fra Dausjøen, Oslo og Mylla, Lunner. Foto: ©Birna Rørslett.

Figur 5. Fruktene hos *Nuphar x spenneriana* er ofte skjeve i utseende og ikke alle blir modne. De er større enn hos soleinøkkerose og arrskiven er ikke stjerneformet. Mylla, Lunner. Foto: ©Birna Rørslett.

Figur 6. Hybriden *Nuphar x spenneriana* står nokså midt mellom foreldreartene. Soleinøkkerose (venstre; Tennvatn, Skånland), hybriden (midten; Mylla, Lunner) og gul nøkkerose (høyre; Setten, Aurskog-Høland). Foto: ©Birna Rørslett.

Økologi

Nuphar x spenneriana forekommer i innsjøer, dammer og sakteflytende elver, og er ifølge Jonsell (2001) intermediaær også i økologiske krav. Soleinøkkerose har en noe større preferanse til mer kalkrike lokaliteter og til nordlige områder enn gul nøkkerose. Hvorvidt dette også gjelder hybridene, er vanskelig å si. Vi vet at hybridene er vanlig i skogstrakter på indre Østlandet.

Utbredelse

Nuphar x spenneriana er sannsynligvis vidt utbredt i Sør-Norge og ganske vanlig overalt hvor foreldreartene møtes, men den er også registrert i områder der *N. lutea* ikke er funnet (Lid og Lid 2005). Hybridene har ikke vært gitt særlig oppmerksomhet i Norge, men vi regner med at utbredelseskartet for soleinøkkerose inkluderer mange forekomster også av *N. x spenneriana*, særlig i Sør-Norge.

Synonym

Nuphar x intermedia Ledeb.

Hovedkjennetegn

Hybriden *Nuphar x spenneriana* kan identifiseres ved følgende kjennetegn:

- middels store flyteblad, som mangler eller har sparsomt med hår på undersiden
- noe flattryttet bladstilk, ofte tydelig rødfarget
- gule eller noe grønnlige blomster
- frukten er noe krummet og har bølget arrskive med (11)12-14(15) arrstråler

Forvekslingsarter

Nøkkerosefamilien i Norge omfatter slektene *Nymphaea* og *Nuphar*. Slektene skiller først og fremst på blomstene; *Nymphaea*-artene har hvite blomster mens *Nuphar*-artene har gule. Andre gode skille tegn er formen på flytebladene og bladstilken. *Nymphaea*-artene har bortimot runde, noe rødaktige (særlig undersiden) flyteblad og rund bladstilk, mens *Nuphar*-artene har grønne (rødaktige hos *N. pumila*) elliptiske-eggformete blad med tre-kantet bladstilk.

Hybriden *N. x spenneriana* er habituellet intermediaær mellom gul nøkkerose og soleinøkkerose og kan derfor lett forveksles med begge. Man bør være oppmerksom på hybridene dersom en bestand med gul nøkkerose har noen flyteblad som er klart mindre enn de øvrige, evt. en bestand av soleinøkkerose med noen markert større flyteblad. Rødfargete stilker på flytebladene er det vanlig å se. Flytebladene kan ha noe hår på undersiden, men blir ikke så silkehåret som soleinøkkerose. Gul nøkkerose har flyteblad uten hår på undersiden.

Hybriden skiller imidlertid best på frukt og arrskive. Frukten er, som hos soleinøkkerose, ofte skjev mens gul nøkkerose har jevnt opprette frukter. Arrskiva er noe mer bølget enn hos gul nøkkerose, men ikke så stjerneformet som hos soleinøkkerose. Antall arrstråler er vanligvis 12-14 og er dermed midt mellom foreldreartene. Soleinøkkerose har 7-12 og gul nøkkerose 15-30 arrstråler.

Det er sannsynlig at mange registreringer av soleinøkkerose, særlig på Østlandet, egentlig er *Nuphar x spenneriana*.

Referanser

Jonsell, B. (ed.) 2001. Flora Nordica 2. Stockholm.

Lid, J. & Lid, D.T. 2005. Norsk flora. Det Norske Samlaget. 6. utg. ved Reidar Elven.

Padgett D.J., 2007 A monograph of *Nuphar* (*Nymphaeaceae*). *Rhodora* 109(937): 1-95.

Schou, J. C., Moeslund, B., Båstrup-Spohr, L., Sand-Jensen, K. 2017. Danmarks vandplanter. BFN's Forlag.